

KANCELARIA ADWOKACKA
Adwokat Łukasz Górski

85-111 Bydgoszcz • ul. Magdzińskiego 12/2 • tel.: +48 723 330 325 • biuro@adwokat-gorski.pl
NIP 953-221-46-63

Bydgoszcz, dnia 17 sierpnia 2017 r.

Trybunał Konstytucyjny

Al. J.Ch. Szucha 12a

00-918 Warszawa

Skarżący:

M P (PESEL)

ul.

reprezentowana przez adwokata Łukasza Górskiego (nr wpisu 862)

ul. Magdzińskiego 12/2

85-111 Bydgoszcz

Skarga Konstytucyjna

Działając w imieniu i na rzecz M P , w oparciu o załączone pełnomocnictwo, na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) oraz art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z dnia 19 grudnia 2016 r., poz. 2072), wnoszę o:

- stwierdzenie niezgodności art. 407 § 1 i 403 § 1 pkt 1 i 410 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie, w jakim przewidują 3-miesięczny termin na wniesienie skargi na wznowienie postępowania w przypadku gdy wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym i rygor odrzucenie skargi wniesionej po upływie tego terminu, z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

I. Podstawy skargi konstytucyjnej

Niniejsza skarga konstytucyjna zostaje złożona w związku z wydaniem przez Sąd Apelacyjny w Łódzi I Wydział Cywilny postanowienia z dnia   kwietnia 2017 roku w postępowaniu prowadzonym pod sygnaturą akt   , który:

- narusza art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tj. zasadę, iż każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd;
- został wydany na podstawie art. 407 § 1 w zw. z art. 403 § 1 pkt 1 i art. 410 kodeksu postępowania cywilnego, poprzez uznanie, iż w przypadku gdy wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym termin na wniesienie skargi wynosi trzy miesiące;
- jest orzeczeniem ostatecznym w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, albowiem zostało ono wydane przez Sąd II instancji, na skutek wniesionego przez skarżącego zażalenia, przy czym ze względu na charakter rozstrzyganej sprawy, nie podlega ona zaskarżeniu w ramach skargi kasacyjnej;
- zostało ono doręczone skarżącemu w dniu 18.05.2017 roku.

Uzasadnienie

II. Stan faktyczny sprawy

Pozwem z dnia września 2012 r. skierowanym przeciwko A   Sp. z o.o. z siedzibą w B   , W   P   , A   P   oraz przeciwko M   P   , H   Sp. z o.o. z siedzibą w Ł   wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla.

W dniu października 2012 r. w sprawie rozpoznawanej pod sygnaturą akt   , Sąd Okręgowy w Łódzi Wydział Cywilny orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W dniu grudnia 2015 r. M   P   złożyła skargę o wznowienie ww. prawomocnie zakończonego postępowania, wskazując, iż przedmiotowy nakaz zapłaty został oparty na podrobionym dokumencie - wekslu (art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.). Skarżąca wniosła nadto o uchylenie tego nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w stosunku do niej w całości.

postępowania, tj. oparciu nakazu zapłaty w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Ł
Wydział Cywilny pod sygnaturą akt   na podrobionym wekslu, skarżąca powzięła najpóźniej
w momencie zgłoszenia przestępstwa i złożenia zeznań na Policji w dniu   lutego 2015 r., a przy
zachowaniu należytej staranności mogła ją powziąć nawet wcześniej. Dzień   lutego 2015 r. stanowił
zatem datę początkową 3-miesięcznego terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania.
Skargę o wznowienie postępowania wniesioną w dniu   grudnia 2015 r. należało uznać za
spóźnioną. Ponadto, nawet jeżeli skarżąca miała jakieś wątpliwości w zakresie sfalszowania jej
podpisu na wekslu, to przepis art. 407 § 1 k.p.c. uzależnia początek biegu terminu do wznowienia
postępowania na omawianej podstawie od dowiedzenia się, że mogło dojść do podrobienia lub
przerobienia dokumentu, nie zaś od uzyskania absolutnej pewności co do tego faktu.
Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł w dniu   lutego 2017 r. reprezentujący skarżącą
pełnomocnik. Zostało ono jednak oddalone, jako bezzasadne, przez Sąd Apelacyjny w Ł   Wydział
Cywilny postanowieniem z dnia   kwietnia 2017 r., sygn. akt   Przedmiotowe
postanowienie wraz z uzasadnieniem zostało doreczone pełnomocnikowi w dniu 18 maja 2017 roku.

III. Stan prawny sprawy

Stosownie do treści art. 79 ust. 1 Konstytucji RP każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa
zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału
Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na
podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub
prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zasady wnoszenia skargi konstytucyjnej
określa przywołana wcześniej ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania
przed Trybunałem Konstytucyjnym.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, iż Konstytucja RP nie gwarantuje ani
powszechnego prawa do kontroli orzeczenia przez trzecią instancję (kasacja), ani jakiegoś ogólnego
prawa do wznowiania postępowania, a nawet całkowite pominięcie instytucji wznowienia
postępowania nie mogłoby naruszać konstytucyjnego prawa do sądu, ponieważ ani art. 45 ust. 1 ani
art. 77 ust. 2 Konstytucji RP nie zawierają gwarancji możliwości rewidowania prawomocnych
orzeczeń w jakichkolwiek sytuacjach (zob. wyrok TK z dnia 12 stycznia 2010, sygn. SK 2/09). Powyższe
nie oznacza jednak, iż przepisy konstytucyjne, a w szczególności art. 77 ust. 2 lub art. 45 ust. 1
Konstytucji RP, są nieadekwatne do oceny obowiązujących przepisów o nadzwyczajnych środkach
zaskarżenia w postępowaniu cywilnym (zob. wyrok TK z dnia 12 stycznia 2010, sygn. SK 2/09 oraz
wyrok TK z dnia 30 maja 2007 r., sygn. SK 68/06). W wyroku z dnia 16 stycznia 2006 r., sygn. SK 30/05
oraz w wyżej przytoczonych wyrokach o sygn. SK 68/06 i SK 2/09 Trybunał Konstytucyjny przyjął, że
choć podmioty prawa nie mogą na podstawie norm konstytucyjnych domagać się od prawodawcy

zagwarantowania prawa do nadzwyczajnego środka zaskarżenia w procedurze cywilnej, w tym prawa do wznowienia postępowania cywilnego, to **uzasadnione konstytucyjnie jest oczekiwanie, że jeżeli ustawodawca skorzysta już z konstytucyjnej kompetencji prawodawczej i wprowadzi wznowienie postępowania cywilnego albo inny sposób nadzwyczajnego wzruszania prawomocnych rozstrzygnięć sądowych, to wprowadzone rozwiązania prawodawcze nie będą naruszać prawa do sądu, zakazu zamykania drogi sądowej, zasad sprawiedliwości proceduralnej jak również innych *in casu* relewantnych merytorycznie norm konstytucyjnych.**

Stosownie do treści art. 45 ust. 1 Konstytucji RP każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. W wyroku z dnia 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01, Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę na właściwe rozumienie **prawa do sądu, które nie może być rozumiane tylko formalnie, ogólnie jako dostęp do drogi sądowej, ale także materialnie jako możliwość skutecznego wyegzekwowania, dochodzenia ochrony praw w wyniku postępowania sądowego.** Trybunał wskazał także na elementy składowe konstytucyjnego prawa do sądu, na które składają się w szczególności (zob. wyrok z dnia 09 czerwca 1998 r., sygn. akt K 28/97):

- 1) **prawo dostępu do sądu**, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem – organem o określonej charakterystyce (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym);
- 2) **prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej**, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności;
- 3) **prawo do wyroku sądowego**, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd.

Obowiązkiem ustawodawcy jest ustalenie odpowiedniego prawa, w tym procedury, aby zainteresowany podmiot mógł skorzystać z prawa do sądu.

Istotny dla ustalenia znaczenia art. 45 ust. 1 jest także art. 176 ust. 2 Konstytucji RP. Oznacza to, że ustawa powinna regulować w określony sposób postępowanie, tak aby zachowany był wymóg „określoności”. Należy przez to rozumieć taką budowę przepisów, aby były zrozumiałe dla jednostki, odpowiednio precyzyjne i zapewniały odpowiedni stopień związania sądu. **Szczególnie przepisy dotyczące postępowania sądowego muszą w sposób jasny i czytelny określać prawa stron oraz możliwość zaskarżenia rozstrzygnięć sądowych.** Brak tych elementów powoduje naruszenie prawa zawartego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

W kontekście postępowania cywilnego pojęcie sprawiedliwości proceduralnej przeplata się z pojęciem rzetelnego procesu. W demokratycznym państwie prawa istnieje ogólny wymóg ukształtowania procedury sądowej zgodnie z zasadami sprawiedliwości proceduralnej. **Sprawiedliwość proceduralna należy do istoty konstytucyjnego prawa do sądu, które ma dwa**

aspekty: negatywny, który wyraża się w zakazie zamykania lub nadmiernego ograniczania dostępu do wymiaru sprawiedliwości, a także pozytywny, który wyraża się w obowiązku ustawodawcy należytego ukształtowania systemu wymiaru sprawiedliwości w wymiarze instytucjonalnym i proceduralnym oraz zobowiązujące do zapewnienia jego efektywnego funkcjonowania. Wśród najistotniejszych wymogów rzetelnej i sprawiedliwie ukształtowanej procedury należy wskazać (zob. wyrok TK z dnia 16 stycznia 2006 r., SK 30/05):

- a) nakaz wysłuchania stron,
- b) konieczność ujawnienia w czytelny sposób motywów rozstrzygnięcia w stopniu umożliwiającym weryfikację sposobu myślenia sądu, a tym samym unikanie dowolności czy wręcz arbitralności sądu,
- c) zapewnienie jego przewidywalności uczestnikom postępowania przez odpowiednią spójność i wewnętrzną logikę mechanizmów, którym jest poddane.

Jak już wskazano wyżej, naruszenie prawa do sądu może przybierać charakter nie tylko bezpośredni (przez wyłączenie drogi sądowej, co jest zabronione przez art. 77 ust. 2 Konstytucji RP), lecz również **pośredni (poprzez takie ukształtowanie wymagań proceduralnych, które czynią uruchomienie postępowania nadmiernie utrudnionym).**

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ugruntowany jest pogląd, iż sam kształt postępowania przed sądem stwarza pewne ograniczenia prawa do sądu. Do tych ograniczeń można zaliczyć, między innymi, terminy procesowe i materialne, opłaty, zasady inicjowania postępowania, rygory postępowania dowodowego. Pomimo że są one rzeczywistym i istotnym ograniczeniem prawa do sądu, są one jednak niezbędne ze względu na pozostałe wartości państwa prawnego, jak na przykład zaufanie do prawa czy bezpieczeństwo prawne. Ogół zasad postępowania ma istotne znaczenie przy badaniu, czy w danej sprawie prawo do sądu nie jest nadmiernie ograniczane. Uzasadnieniem wprowadzania ograniczeń, oprócz wymogów formalnych procedury, może być zbiór przesłanek zawartych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Ograniczenia prawa do sądu w przypadku kolizji tego prawa z inną konstytucyjną normą chroniącą określone wartości, są dopuszczalne tylko w niezbędnym zakresie (zob. wyrok TK z dnia 10 maja 2000 r., sygn. akt K 21/99 oraz wyrok TK z dnia 16 marca 1999 r., sygn. akt SK 18/98).

W niniejszej sprawie skarżąca domagała się wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla, powołując się na podstawę wznowienia z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. Przedmiotowy nakaz zapłaty został bowiem oparty na podrobionym dokumencie – wekslu. Sąd pierwszej instancji, którego stanowisko zostało podzielone także przez Sąd drugiej instancji, uznał jednak, iż doszło do uchybienia przez skarżącą terminowi do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, określonego w art. 407 § 1 k.p.c. Wobec treści art. 410 § 1 k.p.c. Sąd był zobligowany do odrzucenia skargi o wznowienie postępowania.

Przenosząc powyższe rozważania w zakresie konstytucyjnego prawa do sądu na grunt przedmiotowej sprawy, wskazać należy, iż art. 407 § 1 i 403 § 1 pkt 1 i 410 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie, w jakim przewidują 3-miesięczny termin na wniesienie skargi na wznowienie postępowania w przypadku gdy wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym i rygor odrzucenie skargi wniesionej po upływie tego terminu są niezgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Na wstępie wskazać należy, iż instytucję wznowienia postępowania unormowano w przepisach art. 399-416¹ k.p.c. Umożliwia ona ponowne rozpoznanie sprawy cywilnej zakończonej prawomocnym orzeczeniem sądu w sytuacjach, gdy doszło do ściśle określonych, kwalifikowanych wad postępowania. Wznowienia postępowania można żądać zatem wówczas, gdy zakończone zostało ono prawomocnym wyrokiem (przepisy dotyczące wyroków stosuje się przy tym odpowiednio do nakazów zapłaty – art. 353² k.p.c.), a w przypadku, o którym mowa w art. 401¹ k.p.c. także w razie zakończenia go postanowieniem (art. 399 k.p.c.).

Podstawy wznowienia dzielą się na dwie kategorie: powody nieważności (art. 401 k.p.c.) oraz tzw. właściwe przyczyny restytucyjne (art. 403 k.p.c.). Szczególną przesłankę wznowienia postępowania cywilnego przewiduje art. 401¹ k.p.c., zgodnie z którym można żądać także, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego przewidują także dwa terminy ograniczające wznowienie postępowania.

Pierwszy, określony w art. 407 k.p.c., trzymiesięczny termin liczony jest od dnia dowiedzenia się o podstawie wznowienia, a gdy podstawą jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji – od dnia dowiedzenia się o wyroku przez stronę, jej organ lub jej przedstawiciela ustawowego. W przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie, termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania biegnie od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie, o którym mowa w art. 401¹ k.p.c., nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym – od dnia ogłoszenia tego postanowienia. Terminy ustanowione w art. 407 k.p.c. oparte są o wyznaczony punkt

początkowy, rozpoczynający ich bieg (terminy *a quo*) i mają charakter procesowy (określają termin, w którym możliwe jest dokonanie czynności procesowej – w tym przypadku skuteczne wniesienie skargi o wznowienie postępowania). Stosuje się do nich ogólne uregulowania zawarte w rozdziale 4, Dziale 1, Tytułu VI, Księgi pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego. W szczególności, terminy z art. 407 k.p.c., jako terminy procesowe mogą być przywracane. Do terminów tych nie stosuje się jednak przepisów materialnoprawnych dotyczących zawieszenia i przerwania biegu przedawnienia (zob. postanowienie SN z dnia 6 lutego 2015 r., II CZ 105/14).

Drugi, określony w art. 408 k.p.c., dziesięcioletni termin, biegnący od uprawomocnienia się orzeczenia ma charakter materialnoprawny i nie podlega przywróceniu (zob. postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 178/99), Po jego upływie nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem przypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. Skarga wniesiona po jego upływie podlega odrzuceniu niezależnie od tego, czy zachowany został termin określony w art. 407 k.p.c.

Zestawienie terminów określonych w art. 407 k.p.c. i art. 408 k.p.c. należy rozumieć w ten sposób, że art. 408 k.p.c. wprowadza drugi - dziesięcioletni - termin obowiązujący przy wnoszeniu skargi o wznowienie postępowania, który określa czas, w którym wniosek o wznowienie postępowania w ogóle może być skutecznie złożony. Ustawodawca przyjął w ten sposób, iż trzymiesięczny termin do wniesienia skargi przewidziany w art. 407 k.p.c. określa czasową dopuszczalność żądania wznowienia postępowania, opierającą się na powiązaniu przyczyny wznowienia ze świadomością jej istnienia, natomiast termin wymieniony w art. 408 k.p.c. wskazuje czas, w którym - przy zachowaniu terminu z art. 407 k.p.c. - w ogóle dopuszczalne jest żądanie wznowienia postępowania (zob. postanowienie SN z dnia 15 maja 2014 r., III PZ 4/14).

Termin określony w art. 408 k.p.c. ma charakter bezwzględny i rozpoczyna swój bieg w chwili uprawomocnienia się orzeczenia, przeciwko któremu skierowana jest skarga. Zasadniczą jego funkcją jest ustanowienie bezwzględnej granicy czasowej, po przekroczeniu której skarga o wznowienie postępowania nie może być wniesiona. Brak takiego terminu powodowałby, że stan niepewności co do możliwości podważenia prawomocnego orzeczenia mógłby trwać w nieskończoność. W tym sensie art. 408 k.p.c. służy urzeczywistnieniu konstytucyjnej zasady stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych.

Termin z art. 407 k.p.c. ma natomiast charakter względny i liczony jest od chwili zdarzenia określonego w jego § 1 i 2. **Jedynie pośrednio służy on ochronie prawomocności orzeczenia, a zasadniczą jego funkcją jest ustanowienie granicy czasowej do wniesienia skargi o wznowienie postępowania.** Jego celem jest zatem zmobilizowanie jednostki do szybkiego dochodzenia swoich praw.

Podkreślić należy, iż nie jest kwestionowana sama przydatność czy też niezbędność ograniczeń czasowych wniesienia skargi o wznowienie postępowania, jak również żądania wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania, co zostało potwierdzone w wyroku TK z dnia 22 września 2015 r., sygn. SK 21/14. Zdaniem skarżącej o niekonstytucyjności przepisu art. 407 k.p.c. świadczy nieproporcjonalność przewidzianego w nim ograniczenia. Do takich wniosków prowadzi ocena całokształtu uregulowań przesądzających o charakterze prawnym skargi o wznowienie postępowania oraz o strukturze i przebiegu postępowania wznowieniowego. Krótkość terminu określonego w art. 407 k.p.c. w wielu sytuacjach nie zapewnia bowiem jednostce niezbędnego czasu na wniesienie skargi o wznowienie postępowania i negatywnie wpływa na możliwość samego wznowienia postępowania, ograniczając tym samym (a czasem niwecząc) realność prawa dostępu do sądu. Regulacja ta nie odpowiada także zasadom sprawiedliwości społecznej, jak również nie spełnia wymogu dostatecznej określoności przepisów proceduralnych.

Po pierwsze, podkreślenia wymaga skomplikowany dogmatycznie charakter skargi o wznowienie postępowania. Problem charakteru prawnego skargi o wznowienie postępowania budzi wątpliwości nie tylko w teorii prawa procesowego cywilnego, ale także w orzecznictwie sądowym. Ma on w pierwszej kolejności wymiar ściśle teoretyczny, istotny z punktu widzenia analizy instytucji skargi o wznowienie postępowania jako takiej oraz w relacji do innych instytucji procesowych, jednak nie jest pozbawiony również znaczenia praktycznego, ponieważ rzutuje na ocenę różnych kwestii natury szczegółowej przy stosowaniu przepisów prawa - zarówno tych, które dotyczą bezpośrednio skargi, jak również tych, które się do niej bezpośrednio nie odnoszą, ale których zastosowanie bądź to wchodzi w rachubę, bądź wręcz przeciwnie, powinno być wykluczone w zależności od tego, jak zostanie ujęta natura prawna skargi. Próba wyjaśnienia, czym jest skarga o wznowienie postępowania, nie jest zatem jedynie zabiegiem teoretycznym, ponieważ służy ustaleniom, które wpływają bezpośrednio lub pośrednio na to, jak powinny być rozstrzygane problemy związane z funkcjonowaniem skargi.

Z teoretycznego punktu widzenia za właściwe należy uznać stanowisko, że skarga jest od strony formalnej postacią powództwa (por. art. 409 *in principio*), zmodyfikowaną na potrzeby realizacji celów wznowienia postępowania, jednak funkcjonalnie odgrywa rolę środka zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym, zmierza bowiem do zmiany albo uchylecia zaskarżonego prawomocnego rozstrzygnięcia (art. 409 *in fine* i art. 412 § 2). Wniesienie skargi powoduje, że po ustaleniu dopuszczalności wznowienia rozpoznawana jest ponownie – w granicach zakreślonych podstawą wznowienia (art. 412 § 1) – sprawa, która została już prawomocnie osądzona. W wyniku wniesienia skargi postępowanie toczy się w tej instancji, w której orzekał poprzednio sąd właściwy do

wznowienia (art. 405). Może to być zatem postępowanie prowadzone w I albo II instancji, a nawet wyjątkowo przed Sądem Najwyższym (art. 412 § 4). Postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania nie jest nowym postępowaniem, lecz dalszym ciągiem rozpoznawania sprawy prawomocnie już rozstrzygniętej (zob. K. Weitz (w:) J. Gudowski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III. *Środki zaskarżenia*, cz. 2, Warszawa 2013, s. 1122–1137; zob. także wyrok SN z dnia 25 czerwca 2015 r., III CSK 375/14, LEX nr 1794316; za: Weitz, Karol. Art. 399. W: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V. Wolters Kluwer, 2016.).

Odzwierciedleniem koncepcji traktujących tę instytucję jako mającą zarówno cechy pozwu wywołującego nowe postępowanie, jak i nadzwyczajnego środka odwoławczego służącego wzruszeniu prawomocnego orzeczenia i kontynuacji dotychczasowego postępowania, jest regulacja przewidziana w art. 409 k.p.c. Przepis ten formułuje wymogi formalne skargi o wznowienie postępowania, czyniąc z niej wysoce sformalizowany środek prawny. Stanowi on bowiem, że **skarga o wznowienie postępowania powinna czynić zadość warunkom pozwu oraz zawierać oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, podstawę jej wznowienia i jej uzasadnienie, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do wniesienia skargi oraz wnioski o uchylenie lub zmianę zaskarżonego orzeczenia.** Z wymogu spełniania przez skargę o wznowienie postępowania warunków pozwu wynika konieczność spełnienia zarówno warunków formalnych pisma procesowego (art. 126 i n. k.p.c.), jak i kwalifikowanych warunków dla pozwu zawartych w art. 187 k.p.c. Pozostałe wymogi stawiane skardze o wznowienie postępowania w art. 409 k.p.c. są w dużym stopniu zbieżne z warunkami formalnymi środków odwoławczych. Jako podstawę wznowienia można wskazać tylko jedną z okoliczności określonych w art. 401, 401¹ lub 403 k.p.c., wraz z ich uzasadnieniem. W ten sposób wyznaczony jest zakres rozpoznania sprawy we wznowionym postępowaniu. Co do rodzaju wniosku, przyjmuje się, iż jest zależny od podstawy – w razie zarzucania nieważności postępowania wniosek powinien opiewać na uchylenie orzeczenia, przy innych podstawach wniosek może być sformułowany w postaci żądania zmiany lub uchylenia zaskarżonego orzeczenia (za: Wójcik, Mariusz P.. Art. 409. W: Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-729, wyd. VII. Wolters Kluwer Polska, 2017).

Obecne reguły przewidziane przez Kodeks postępowania cywilnego wymagają zatem profesjonalnego przygotowania skargi o wznowienie postępowania. Wskazać należy także, iż w ostatnich latach wzmocnieniu uległa także zasada kontradyktoryjności w procesie, ograniczając możliwość działania sądu z urzędu w sprawach cywilnych. Chodzi tu w szczególności o działania w zakresie inicjatywy dowodowej sądu. To na stronach postępowania ciąży obowiązek przytaczania okoliczności faktycznych oraz wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne

(art. 3 k.p.c., 6 § 2 k.p.c., art. 232 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.). Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swych twierdzeń ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności, na niej spoczywał (zob. wyrok SA w Łodzi z dnia 27 lutego 2017 r., sygn. akt I ACa 855/16). Na podstawie art. 406 k.p.c., przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji stosuje się odpowiednio w postępowaniu ze skargi o wznowienie (o ile przepisy regulujące postępowanie wznowieniowe nie stanowią inaczej). Obowiązywać będą tutaj zatem, między innymi, przepisy regulujące postępowanie dowodowe, w tym przewidujące prekluzję dowodową.

Powyższe uregulowania prowadzą do tego, że jednostka musi w ciągu zaledwie 3 miesięcy przeanalizować swoją sytuację pod względem faktycznym i prawnym, a w przypadku podjęcia decyzji o wniesieniu skargi o wznowienie postępowania musi zebrać argumenty i dowody na poparcie swoich twierdzeń, a także często poszukać pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Przy czym często czynności te będą dotyczyły postępowań, które zostały ostatecznie zakończone wiele lat temu, co może nastęrczać wielu trudności o charakterze praktycznym.

Podkreślić należy także, iż skarga o wznowienie postępowania podlega etapowemu rozpoznaniu, co także wymusza na skarżącym przytoczenie i wykazanie szeregu okoliczności faktycznych oraz poparcie ich stosowną argumentacją prawną, już na etapie inicjowania postępowania wznowieniowego. W ramach postępowania wstępnego przed sądem na posiedzeniu niejawnym badane jest bowiem wniesienie skargi o wznowienie postępowania w terminie (wynikającym z przepisów art. 407 i art. 408 k.p.c.), dopuszczalność skargi (ze względu na zaskarżone orzeczenie) i oparcie jej na ustawowej podstawie. Nie jest natomiast przedmiotem badania na gruncie art. 410 k.p.c., czy podstawa wznowienia faktycznie istnieje czy jest merytorycznie uzasadniona, lecz jedynie, czy skarżący wskazał podstawę odpowiadającą jednej z określonych w kodeksie podstaw wznowienia postępowania. Dopiero ocena przewodniczącego, że skarga o wznowienie postępowania nie zawiera braków i nie podlega odrzuceniu z innych przyczyn wskazanych w art. 410 § 1, uzasadnia skierowanie sprawy na rozprawę (zob. postanowienie SN z dnia 15 października 2014 r., V CZ 65/14).

Wprowadzenie przez ustawodawcę tak krótkiego terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, przy nałożeniu na skarżącego tak licznych obowiązków, w wielu sytuacjach będzie stanowiło barierę uniemożliwiającą skuteczne wznowienie postępowania z czysto formalnych przyczyn, mimo faktycznego istnienia podstawy wznowienia i zasadności samej skargi, co ciężko pogodzić z zasadą sprawiedliwości proceduralnej.

W ocenie skarżącego niektóre przepisy regulujące wznowienie postępowania nie spełniają także wspomnianego wyżej konstytucyjnej wymogu określoności przepisów proceduralnych. Nawet bowiem staranne zabiegi interpretacyjne adresatów norm regulujących tę instytucję, mogą nie gwarantować właściwego odczytania zamierzenia ustawodawcy. Taki charakter mają, przede wszystkim, normy zawarte w art. 404 k.p.c. w zw. z art. 403 § 1 k.p.c. oraz art. 407 § 1 k.p.c. Przy czym wątpliwości interpretacyjne wywołane brzmieniem przedmiotowych przepisów, przekładają się bezpośrednio na problematykę nieproporcjonalności terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania określonego w art. 407 § 1 k.p.c., przemawiając także za jego wydłużeniem.

Tak jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie, literalnie odczytywana treść art. 404 k.p.c. w zw. z art. 403 § 1 k.p.c., może powodować błędne przekonanie u jednostki, iż również w przypadku podstawy wznowienia określonej w art. 403 § 1 pkt 1 *in principio* k.p.c. zachodzi konieczność wszczęcia postępowania karnego i uzyskania prawomocnego wyroku skazującego (chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub zostało umorzone z innych powodów niż brak dowodów). W art. 403 § 1 pkt 1 *in principio* k.p.c. jako podstawa wznowienia wskazane zostało oparcie wyroku na dokumencie podrobionym i przerobionym. „Podrabianie lub przerabianie dokumentu” w celu użycia go za autentyczny lub używanie takiego dokumentu jako autentycznego stanowi przestępstwo (art. 270 k.k.), natomiast w art. 404 k.p.c. mowa jest o „przestępstwie” jako podstawie wznowienia postępowania.

Przy czym dojście do takiego wniosku przez skarżącego nie byłoby całkowicie bezzasadne, biorąc pod uwagę, iż kwestia, czy wykazanie okoliczności podrobienia lub przerobienia dokumentu, jako podstawy wznowienia postępowania, wymaga uprzedniego istnienia prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo fałszerstwa dokumentu, czy też okoliczność ta może być wykazywana w postępowaniu wznowieniowym w dowolny sposób, budzi wątpliwości także w judykaturze. Według poglądu większościowego okoliczność oparcia wyroku na dokumencie podrobionym lub przerobionym, jako stanowiąca podstawę skargi o wznowienie postępowania, może zostać wykazana w tym postępowaniu dowolnymi środkami dowodowymi. Nie ma podstaw do przyjmowania, że konieczne jest uprzednie prawomocne skazanie za przestępstwo fałszerstwa dokumentu (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 10 lipca 2013 r., II PZ 13/13, postanowienie SA w Szczecinie z dnia 05 września 2012 r., III AUz, wyrok SN z dnia 14 lipca 2010 r., V CSK 28/10). W orzecznictwie został jednak zaprezentowany również pogląd przeciwny, a mianowicie, iż z powodu przyczyny wskazanej w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. postępowanie wznowić można jedynie wtedy, gdy czyn polegający na podrobieniu lub przerobieniu dokumentu ustalony został prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak

dowodów (zob. postanowienie SN z dnia 8 czerwca 2011 r., I PZ 7/11, postanowienie SN z dnia 20 grudnia 2006 r., IV CZ 102/06 oraz postanowienie SN z dnia 12 grudnia 2002 r., III AO 23/02).

Jak już wskazano wyżej, kolejnym przepisem, który nie jest wystarczająco precyzyjny jest art. 407 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim przewiduje, że początek biegu terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania wiąże się z dowiedzeniem się przez stronę o podstawie wznowienia. W judykaturze i w doktrynie ugruntowany jest pogląd, iż przepisy dotyczące wznowienia postępowania należy wyklądać ściśle, a przykładem właśnie takiej rygorystycznej interpretacji jest art. 407 § 1 k.p.c. Wskazuje się bowiem, iż termin ten powinien być liczony od chwili powzięcia informacji o nowych okolicznościach, które mogą być podstawą wznowienia, a nie od chwili, w której strona uznała się za przekonaną co do wystąpienia tych okoliczności i złożenia wniosku (zob. postanowienie SN z dnia 9 listopada 2016 r., II CZ 107/16). Terminy określone w art. 407 k.p.c. - jako terminy a quo - są liczone od chwili wystąpienia zdarzeń określonych w tym przepisie, a nie od chwili dokonania ich prawnej oceny (postanowienie SN z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZ 52/14). Oceniając ten przepis przez pryzmat podstawy wznowienia z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., sformułowanie „dowiedzenie się o podstawach wznowienia” zdaje się sugerować, iż rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania jest uzależnione nie tylko od dowiedzenia się, że mogło dojść do podrobienia lub przerobienia dokumentu, lecz także uzyskania pewności w tym zakresie, gdyż tylko definitywne ustalenie, iż doszło do podrobienia lub przerobienia dokumentu, na którym oparty był wyrok, spowoduje wznowienie postępowania. Ponadto, językowe brzmienie przepisu wskazuje także, iż konieczne jest ustalenie, iż taka okoliczność stanowi ustawową podstawę wznowienia postępowania, a zatem wiąże się z dokonaniem stosownej oceny prawnej, co niekoniecznie musi nastąpić w tym samym momencie, co dowiedzenie się o możliwości podrobienia lub przerobienia dokumentu czy też uzyskanie pewności co do tego faktu.

Podsumowując ten wątek, stwierdzić należy, iż nieprecyzyjność powyżej przytoczonych przepisów powiązana z rygorystyczną ich interpretacją przez sądy, może doprowadzić do sytuacji, w których jednostka będzie podejmować działania w uzasadnionym, lecz błędnym przekonaniu, iż bieg 3-miesięcznego terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania się jeszcze nie rozpoczął, jak również, iż przed wystąpieniem na drogę postępowania cywilnego konieczne jest uzyskanie stosownych decyzji procesowych w postępowaniu karnym. Biorąc pod uwagę, iż ewentualne wszczęcie i prowadzenie postępowania karnego pozostaje bez wpływu na bieg terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, a postępowania karne (w tym także na etapie postępowania przygotowawczego) w polskich realiach toczą się zazwyczaj zdecydowanie dłużej niż 3 miesiące, może dojść do nieświadomego uchybienia przez stronę terminowi z art. 407 § 1 k.p.c. Takie rozwiązanie stanowi swego rodzaju pułapkę proceduralną, podważając zaufanie obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji RP).

Przy czym nadmiernego rygoryzmu kwestionowanego unormowania nie łagodzi instytucja przywrócenia terminu (art. 168 i n. k.p.c.), która znajduje zastosowanie wówczas, gdy strona uchybiła terminowi bez swojej winy, a więc nie dotyczy każdego przypadku definitywnej utraty możliwości dochodzenia swoich praw na drodze sądowej w postaci wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania.

Dodatkowym argumentem przemawiającym za wydłużeniem 3-miesięcznego terminu na wniesienie skargi o wznowienie postępowania jest niedawna nowelizacja art. 408 k.p.c., przewidująca wydłużenie 5-letniego terminu do żądania wznowienia aż do 10 lat (art. 408 k.p.c. zmieniony przez art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r., Dz.U z 2017 r., poz. 187; zmiana weszła w życie z dniem 15 lutego 2017 r.). Bieg terminu z art. 407 § 1 k.p.c. może bowiem rozpocząć się w dowolnym momencie tego 10-letniego okresu przewidzianego do żądania wznowienia, a zatem także pod jego koniec, a w przypadku pozbawienia możliwości działania lub braku należytej reprezentacji – także po jego upływie. Możliwe jest zatem wystąpienie sytuacji, w której strona będzie domagała się wznowienia postępowania, które zostało prawomocnie zakończone wiele lat temu. Tak znaczny upływ czasu siłą rzeczy może przekładać się na utrudnienia w skutecznej realizacji praw w postępowaniu wznowieniowym, co może się przejawiać, na przykład w trudności czy czasochłonności pozyskiwania dowodów na poparcie swoich twierdzeń, o czym była mowa także wcześniej.

Podkreślić również należy, iż wydłużeniu terminu z art. 407 k.p.c. nie sprzeciwia się także wartość, jaką jest prawomocność orzeczeń sądowych czy ochrona praw nabytych, a to ze względu na fakt, iż skarga o wznowienie postępowania, która przysługujące jedynie w ściśle określonych w ustawie przypadkach, nie ma charakteru suspensywnego (art. 414 k.p.c.). Jej wniesienie nie wstrzymuje zatem wykonania zaskarżonego wyroku. Tylko w razie wystąpienia groźby niepowetowanej szkody dla skarżącego możliwe jest wstrzymanie przez sąd wykonania wyroku. Wymaga to jednak wniosku skarżącego oraz uprawdopodobnienia ww. okoliczności. Strona przeciwna może złożyć odpowiednie zabezpieczenie.

Za wydłużeniem terminu z art. 407 k.p.c. przemawiają ponadto następujące okoliczności:

- sama możliwość ponownego przeprowadzenia postępowania nie oznacza, że nieuchronnym i automatycznym efektem wznowienia musi być orzeczenie o diametralnie odmiennej treści od orzeczenia zapadłego w poprzednim postępowaniu;
- w praworządym państwie na ochronę powinny zasługiwać wyłącznie te prawa osób trzecich, które zostały nabyte w sposób słuszny – w warunkach materialnej i proceduralnej praworządności.

IV. Dopuszczalność skargi konstytucyjnej

Wskazuję, iż w niniejszej sprawie została wyczerpana przysługująca skarżącej droga prawna, jak również nie uchybiono terminowi do złożenia skargi konstytucyjnej.

Prawomocne postanowienie Sądu Apelacyjnego w ł.   Wydział Cywilny z dnia   kwietnia 2017 r., sygn. akt   , oddalające zażalenie na postanowienie Sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania, zostało doręczone reprezentującemu mnie w sprawie pełnomocnikowi w dniu 18 maja 2017 r. Trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej, liczony od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego rozstrzygnięcia, zatem jeszcze nie upłynął, a złożenie niniejszego wniosku wstrzymuje dalszy jego bieg, stosownie do treści art. 44 ust. 3 ustawy o TK.

W myśl art. 77 ust. 1 zd. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana. W niniejszej sprawie droga prawna została wykorzystana poprzez złożenie zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania. Podkreślić należy, iż nie jest dopuszczalne zażalenie na postanowienie Sądu drugiej instancji wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania. Na marginesie wskazuję także, iż w niniejszej sprawie skarga kasacyjna jest niedopuszczalna (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2001 r., I CZ 94/01).

Mając na uwadze powyższe, niniejszą skargę należy uznać za zasadną, dlatego też wnoszę jak we wstępie.

ADWOKAT
Łukasz Górski

Załączniki:

- pełnomocnictwo (x5),
- postanowienie Sądu Okręgowego w ł.   z dnia   stycznia 2017 roku wydane w sprawie oznaczonej sygnaturą akt   (x5),
- postanowienie Sądu Apelacyjnego w ł.   z dnia   kwietnia 2017 roku wydane w sprawie o sygnaturze akt   (x5),
- 4 x odpisy skargi